

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na cel poli, in veljá po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za polleta 2 gld. 20 kr., za čertert leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za čertert leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXI.

V Ljubljani 30. vinotoka 1868.

List 44.

Vprašanje.

Strašno divjali nekđaj neznabogi
So zoper cerkev Kristusovo sveto,
Poslednjič bilo vsm je razodeto,
Da so zastonj trudili se trinogi.

Al ne zastonj! plačilo so premnogi
Prejeli že za delo si prekleto.
Že čutijo Gospodovo osveto,
Terpeči zdaj v brezupnem tam berlogi.

In ti, — ki danes cerkev zasramuješ,
Jo gerdiš, čerliš, jo s pisanjem psuješ,
Ali ne čaka tudi tebe taka?

Gotovo je: tud' tebi bode umreti;
In kaj potém? — te prosim, ne prezreti;
Kaj meniš, kakošno te plačilo čaka?

Radosl.

Vodnik zvezda slovenska.

Noč je našo zemljo krila,
Duh slovenski v tmuni spal,
Majka Slava solze lila,
Al zdramiti ni se dal;
So vkovala huđe sile
V verige ga tesné.
Vgledati ni bilo mile
Dolgo rešne zvezdice.

Noč oblačna vender mine,
Z njó minuje tužni stan,
V sredi drage domovine
Zvezda oznanuje dan; —
Duh slovenski zdaj iz spanja
Se veselo prebudi,
Vidši zvezdo, ki oznanja
Mu v prihodnje boljših dní.

Žarki trije zasvetili
Prav prijazno so iz njé,
Žarki blagi, lični, mili,
Ki so čast Slovenije!
Pervi lep je kakor zar'ja:
Vse za vero, za Bogá,
Druga dva: za dom, cesarja, —
Navdušajo duhá.

Strahoma pa on dviguje
K tlam priklonjeno glavó,
Ker osoda pogleduje —
Ga nemilo in tamno;
Vendar zvezda ga navdaja,
Za pravico plamení,
Čverst da vstane — in od kraja
Navdihuje vse ljudi.

Z mečem uma se bojuje
Za pošteno svojo reč,
Neustrašen ne miruje
Za pravico nikdar več! —
Sej ga vnema zvezda blaga,
Razsvitljuje žarkov mig,
Domovina pa predraga
Oprostuje se verig.

Glej! le starčeka, otroka,
Kak sercé mu plamení,
Majka Slava! — konc je joka:
Duh slovenski več ne spi!
Zvezda se je s'cer vternila,
Preselila v boljši kraj,
Pa v Sloveniji svetila
Se bo slavno zanaprej.

Radoslav.

Se je kaj bati za katoliško Cerkev?

Kakor majhen otočec med silnim viharnim morjem krog in krog je sedanja rimska deželica z gospodvom sv. Očeta. Tam gospoduje še čisto katoliška politika. Mogoče pa je vsak trenutek, da se kaka povodenj tudi čez Rim razlije, kakor se je čez drugo Italijo, čez mnoge dežele in poslednjič čez katoliško Španijo. Kaj pa potlej? ... Nič, prav nič ne. Če prej vihar zbučí, se bode pa prej potolažil. Pregreha in zmota ste dvé sestri, sovražnici čednosti in resnice, s kterima se vedno vojskujete, pa ste poslednjič sami premagani; tako se bode tema Kajnovima hčerama tudi zdaj zgodilo.

Znamenito je, kar „Kath. Volksztg.“ piše o tej reči pod naslovom: „Bodo-li sovražniki sv. Cerkve tudi dosegli, kar nameravajo?“ Naravnost odgovori na to vprašanje: „Vselej se je zgodilo in se godi ravno nasprotno,“ in piše dalje tako-le:

„Preganjavci kristjanov v prvih stoletjih so s preganjanjem hotli to doseči, da bi kristjane in keršanstvo z zemlje popolnoma iztrebili. Pa zgodilo se je ravno nasprotno: Kristjani in njih vera so bili s tem še le prav znani po vsem svetu, v kratkem je njih ime slovelo in njih število se je čudoma množilo. Prelivana kri kristjanov je bila seme, ktero je stoteren sad rodilo. Enaka se godi sedanji čas, ki je, sploh rečeno, sovražin katoliški Cerkvi, sovražin keršanski veri. Preganjanja, kakoršne so že preterpeli in jih terpé sedanje dni sv. Cerkev in njen vidni poglavar slavni Pij IX zavoljo posebne, potuhnjene in zvijačne hudobije, težko nahačajo v zgodovini sebi enacih, in niso mehkejši od kervavih preganjanj v prvih stoletjih. (Poglej v Rusijo, v Italijo, na Badensko itd.) Namen mnogih zakletnikov je: Cerkev zatreti, apostoljski sedež pokončati, odpraviti celo vso razodeto vero. — Mi pa vemo in vidimo, da ta zaslepljena derhal zastonj razsaja in divjá: le lastno glavo si razbija ob skalo sv. Petra. Prav mično je viditi, kako se je po vseh teh peklenskih osnovah, naklepih in napadih ravno nasprotno od tega zgodilo, kar so želeli, upali, in tudi za gotovo mislili, da se bode zgodilo. Cerkev bi bila imela z zemlje iztrebljena biti: pa je še; Cerkev bi bila imela oslABLJENA biti: pa očitno le še večo moč dobiva. Katoliški duh se oživlja in oserčuje povsod, in stermé gledajo nasprotniki, ker se tolike moči niso nadjali. Papež Pij IX bi imel zginiti, vsak dan so željno pričakovali smerti poglavarja sv. Cerkve (in koliko lét že!): pa Pij IX še živi, smert se še ni upala ga objeti; v sivem starčeku se še razodeva mladostna berhkota in junaška krepost. Še več, zgodilo se je, česar ni nihče mislil: Pij IX je naj slavniši mož sedanjega časa, sam Napoleon ga ne prekosi. Po vesoljnem svetu se razlega od kraja do kraja papeževo ime, papeževa slava. Kedar on govori, svet nastavlja uho; njegova sodba, njegova beseda vse pretrese, in — vsa derhal zagrizenih cerkvenih sovražnikov oči odprè in se preplašena ogleduje ter stermí nad veljavo starega Kristusovega namestnika in nad veljavnostjo njegove besede. Prekletstva vredne nauke in načela, pred kterimi svet poklekujе in jih nedotakljive misli, on prekolne, in svet stoji omamljen pred njegovo besedo. Že na večer svojega življenja skliče on vesoljin zbor, kar bi marsikdo za nemogoče štel, in — kralji in vladarji, ki so doslej papeštvo spodkopavati pomagali, se pritožijo, da niso poklicani ali povabljeni na vesoljni zbor ter si na vse kriplje prizadevajo, da

bi jim čast došla smeti sedeti v tem imenitnem zboru, kjer se bode sodilo tudi njih početje. Ali to ni čudno, znamenito? Tega ni nihče mislil, nihče pričakoval! Sovražniki sv. Cerkve morajo zoper svojo voljo kamnje voziti za slavni tempelj sv. kat. Cerkve, oni sami zoper voljo pleča nastavljajo ter je papež tako visoko povzdignjen, da ves svet stermé gleda v to čudo našega brezbožnega časa. Res, moč in veljava papeževa mora silno velika biti, da celo njegovi zagrizeni sovražniki morajo očitno spoznati, kar bi naj rajši zatajili; morajo hvaliti, kar jim silno težko dá; morajo ponižno uklanjati se njemu, ki so ga mislili, želeli in se trudili pod svoje teptajoče noge spraviti. Živi Pij IX, preserčni in junaški poglavar naše sv. katoliške Cerkve!“

Naš odgovor na vprašanje: Se je li bati za katoliško Cerkev?“ je ta-le: „Nič, — prav nič ne!“ Fr. J.

Kako je Pija IX njegova mati redila, kako je on svojo mater spoštoval.

Maloktero ali pa nobeno branje iz poslednjih časov ni tako mično, kakor je življenje Pija IX; zlasti iz njegovih mladih lét se imajo starši in otroci veliko veliko lepega učiti. Naj tukaj kaj malega povemo.

Pijevi starši so bili: grof Jeronim Mastai-Feretti in grofnja Katarina Solaci. Deržina Mastai-Feretti je iz starega lombarškega plemena, ki je imela izvorni sedež v Kremi na Benečijskem, proti koncu sedemnajstega stoletja pa se je preselila v Sinigalijo (Sena Galiea) na Rimsko, v legacijo Pesaro-Urbinsko. Sinigalija je stara francoska naselba. V tem mestu je bil rojen Pij IX 13. majnika l. 1792.

Poprejšnje ime sedanjega papeža Pija je bilo Janez Marija, in bil je izmed štirih bratov naj mlajši. Dva brata, Gabriel in Kajetan, in pa sestra so še živi. Oče Jeronim je bil doživel osemdeseto, mati Katarina dve in osemdeseto leto.

Kako, da udje te deržine dosega jo tako visoko starost? To je čisto jasna reč. V deržini Mastai-Feretti se razodeva od nekđaj priserčna ljubezen otrók do staršev. Kdo se bo tedaj čudil, da se v tej pobožni deržini od nekđaj spolnuje, kakor je pisano: „Spoštuj očeta in mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji?“

Hiša, v kateri je bil Pij IX rojen, še stoji. Posebno imenitna reč v ti hiši je nenavadno velik križ s prav veliko Kristusovo podobo na njem. Ali ni ne mara tudi s tem križem v zvezi prerokovanje sv. Malahija, škofa v Armaghu na Irskem, ki je več sto lét poprej prilastoval sedanjemu papežu, da bode „Križ od križa?“ O kolikrat pač je mati vodila malega Janezka pred ta velikanski križ in kako bogoljubno je tukaj nedolžne ročice sklepal, kako priserčno molil! Kdo vé, kake dozdeve o prihodnji prečudni osodi so se tukaj večkrat snovale v mislih mladega Janezka? Dosegel je Bog s tem otročičem, kar je bil namenil, ravno s posredovanjem njegove verle matere. Velikodušnost in posebna pobožnost ste bile njene lastnosti. Pravijo, da dvé blagi materi od dveh velikih svetnikov ste bili Katarini luč in zgled pri odreji mladega Janezka, namreč materi sv. Tomaža Akvinskega in sv. Fančiška Salezijana. Po teh zgledih si je prizadevala otroku vcepiti stanovitnost v dobrem, dobroto, pohlevnost, pa tudi močnodušnost. Te čednosti je v lep snopič vezala priserčna bogoljubnost. Njeno lastno priserčno češenje in ljubezen do Marije, Kraljice vsih devic in mučenic, je bilo materi kaj imenitna podpornja v dobri odreji ljubeznjivega sinčka. Da je tako miločutni otrok vse posnemal, kar je pri materi lepega vidil, to je očitno.

Blezo po maternih željah, še bolj pa po previdnosti

Božji je sinček pri kersti prejel pomenljivi imeni Janez Marija. Kakor da bi bila na Kalvarijo gledala, je odbrala mati ime: priserčnega Janeza, kteremu je umirajoči Zveličar s križa svojo mater izročil, rekoč: „Sin, glej svojo Mater,“ in Materi: „Glej, tvoj sin!“ In ako se na to ozremo, kar se je z materjo Cerkvijo pod Pijem IX imelo goditi, ali se nam ne zdi, kakor bi Gospod s križa tudi temu detetu bil takrat govoril: „Glej moj sin, Janez, tvojo Mater, svojo Cerkev ti bom zročil v njeni naj večji žalosti; ti jo vodi, ti jo varovaj, ti jo tolaži!“ Torej je tudi Janezkova mati v prvem angelško-lepem pogledu svojega otročiča menila nekaj viditi, kar ni bilo od tega sveta; v njegovem prvem jeku in stokljanji pa se ji je zdelo slišati glas terpljenja, kakoršen se nikoli ne čuje iz ust navadnih otročičev. Tako Bog prav posebnim materam včasih z enim samim otročjim smehljajem, z enim glaskom naznani vso prihodnost, tako je blagovolil obdarovati tudi Pijevo mater za njeno popolnoma ljubezen. Sej tudi materi Pija VII, ki je v sluhu svetosti umerla, je bil Bog razodel, da bo njen sin povzdignjen na papežev prestol, razodel tudi dolgo versto terpljenja, kterega je imel prestati kakor papež.

Znati je, da grofnja Mastajevi je bila svoj pot Kalvarija v spominu; posebno pomenljivo je, da nekega dne je klečé pred podobo žalostne Matere Božje imela sedanjega Pija IX v naročji, ga je povzdignila in klicala: „O Marija, kakor si nekđaj ljubljenca Gospodovega Janeza sprejela namesto Sina, tako blagovóli tudi tega tukaj vzeti za svojega sina! Tebi ga posvetim, tebi ga izročim.“ Mladi Janezek je pač tako postal prvi darovanec in rejnec Marije Device. Tako se je častiljivi poglavar sv. Cerkve, na kterega se s stermentem in nekakim svetim spoštovanjem svet ozira, prav v maternem naročji navzél tiste ljubezni in češenja do nebeške Kraljice, katero v vsem svojem življenji razodeva, in ki ga je z razglašenjem neomadežanega spočetja kronal.

Bili so pa takrat časi, Cerkev in namestniku Kristusovemu nič manj prijazni kakor dandanašnji; bilo je še bolj žalostno kakor sedaj. Celó kronane glave so bile med brezbožniki, cerkvenimi zoperniki in rovarji, ki so prederzno segali v večne in neodjenljive pravice sv. Cerkve, so njeno moč slabili, njen dobrotni vpliv do ljudstev vtesnovali. To so pa počenjali s pretvezo napredka in prostosti, da bi sami imeli večji oblast in si ljudstva ne le telesno, ampak tudi dušno bolj podvergli. Potem ko so kralji in ministri plat zvoná zoper cerkev bili, je pa vihar zajél tudi nje same in prekucoval se je prestol za prestolom; terpeti je bilo nedolžnemu z zadolženim vred. Ravno takrat je bilo pobožnega kralja francoskega Ludovika XVI umorilo njegovo lastno ljudstvo in kraljestvo se je spremenilo v ljudovlado ali republiko. Tako so namerjali skrivni družniki tudi drugod napraviti, zlasti na Rim so namerjali, kakor o vsih brezbožnih časih. Papeža Pija VI so francoski hudodelniki v jetništvo djali; njemu v zasramovanje so postavili v Rimu „podobo prostosti,“ kateri pri znožji je ležala papeževa trojnata krona in druge verske podobe, dasiravno je papež še v Rimu bil. Vleklo je ostudno rovarstvo sv. Očeta naslednjič med naj silnišim terpljenjem na Francosko, ter je 29. avg. 1799 v Valencii umeril. Nad njim se je bilo spolnilo prerokovanje irskega škofa sv. Malahija: „vir apostolicus moriens in exilio“ (apostoljski mož, ki umerje v pregnanstvu).

Žalost med pravimi katoličani je bila v taci okolišinah velika. Mastajeva hiša pa ni le žalovala, ampak tudi molila. Grofnja je vsak večer sama molila z otroci in spominjala se je v molitvah tudi sv. Očeta Pija VI. Ko so pa stiske večji prihajale, je mati tudi Janezku povedala britkosti papeževe, kar je premogel umeti

(imel je takrat kacih 6—7 lét) in od tistihmal se je tudi vsako jutro molil očenaš in češena Marija za sv. Očeta. Miločutni sinček je obljubil materi, da od zdaj bo še priserčniše molil za namestnika Kristusovega, in mladi Mastajevič je sam mater vsako jutro in vsak večer opomnil na to molitev.

Neki večer ob molitvi objame grofnja sinčka, solze ji lica zalivajo, in reče mu: „Milček moj, nocoj moramo posebno goreče moliti za sv. Očeta; vihar je pribučal, kterega smo se bali; oboroženi so se jih lotili, vjeti so, in peljejo jih iz Rima.“

Mastajček je dosihmal zvesto poslušal, pri teh besedah pa se je jel z materjo jokati, sklenil je ročice in molil goreče za sv. Očeta, kakor angelec.

Po molitvi vstane, solze kakor svitli biserčki mu še migljajo v nedolžnih očescih in v nekaki dvomljivosti reče materi: „Pa, mama, kako more ljubi Bog dopustiti, da papeža, namestnika njegovega Sina Jezusa Kristusa, tako hudo zadene? Kako more pustiti, da njega, ki je tako dober, kakor pravite, ko hudodelnika vlečejo v sužnost?“

„Moje dete,“ odgovori grofnja, „ravno zato, ker je papež namestnik Kristusov, dopusti Bog, da se z njim tako godi. Ali se ne spominjaš, kar sem ti pravila iz življenja Jezusovega, kako je Bog in Zveličar, sama čista ljubezen, vender imel sovražnike, kako so se bili ti sovražniki njega lotili; kako so ga dali naj bolj strašno terpinčiti in so ga poslednjič na križ pribili? In lej, ljubi otrok, Bog je tako hotel, da so bili papeži odslike terpečega Kristusa; on tudi dopusti, da se tako godi s sv. Očetom Pijem VI.“

„Ali, mama,“ odgovori otrok, „tedaj so uni ljudje hudodelniki, ki tako neusmiljeno delajo s sv. Očetom, kaj ne? In treba je Boga prositi, naj jih kaznuje.“

„Ljubi otrok,“ odverne grofnja, „nikoli ne smemo prositi, da bi Bog koga kaznoval! Spomni se, kaj je Jezus Kristus še sam na križu storil! Molil je za svoje sovražnike, prosil je Boga, naj bi imel z njimi usmiljenje ter naj bi njih hudobno serce k dobremu obernil. Svesta sem si, da tudi Pij VI ta trenutek tako molijo; mi moramo svojo molitev z njih molitvijo skleniti in Boga prositi, da bi vse une brezbožne razsvetlil, ki so roke stegnili po sv. Očetu.“

In mladi Mastajček se skloni na kolena in ponavlja očenaš tudi še za sovražnike Pija VI.

O ko bi bil takrat pri takem pogovoru angel z nebés zagrinjalo prihodnjosti odmaknil? Kaj bi bila bogoljubna mati rekla, videči blizo sedemdeset lét pozneje v petem nasledniku Pija VI svojega lastnega dobrega otroka na prestolu sv. Petra? Kako bi bila še le ostermela, ako bi se bilo odgernilo pred njima vse terpljenje sinovo, vse zatiranje sv. Cerkve! Š tako priserčnimi molitvami, ki jih je Pij IX opravljaval v prvi spomladi svojega življenja s svojo modro materjo vred za terpečega Pija VI, je on pač zaslužil, da se vsa katoliška Cerkve v dnevih njegove lastne stiske zedini in za njega moli. Miločutne vé keršanske matere! sedanji papež Pij IX, ko so imeli še le šest do sedem lét, so vas učili, kako z otročiči vred roke sklepaite, povzdiguje in vsako jutro, vsak večer molite očenaš češena-Marijo za sv. Očeta in za brambo in povišanje sv. matere katoliške Cerkve.*)

*) Kdor želi na dróbnó vediti življenje, terpljenje in djanje Pija IX, naj si oskerbí: „Leben, Wirken und Leiden Sr. Heiligkeit des Papstkönigs Pius IX. von seinen frühesten Jugendjahren bis zur Gegenwart,“ von Dr. H. G. Rütjes, Oberhausen, ki je ravnokar v zvezkih jelo izhajati, in po katerem so te čertice so-stavljene. Kaj močno je želeli, da bi tudi v našem jeziku kdo spisal in na svitlo dal življenje Pija IX. Sploh se mora milovaje poteriliti, da za času primerne knjige se pri nas skorej nič ne stori.

Per quae peccat quis, per haec et torquetur.

V čemur kdo greši, v tem tudi terpi.

Ni še leto minulo, kar je zemlja zagernila človeka, ki se je prederzoval bogokletne svoje usta odpirati zoper Boga in nebo; ni je bilo tako svete reči, da ne bi je bil oblil s strupom svojega jezika. Božja previdnost mu je pa v kazen naklonila grozovitega raka, ki je počasi glodal nesrečne, strahovanja vredne usta. Per quae peccat quis, per haec et torquetur. V čemur kdo greši, v tem tudi terpi, — pravi sv. Duh v bukvali modrosti. To strašno protenje, katero bo pravičnost božja še v peklú vresničevala v nesrečo pogubljenih, zadelo je že na zemlji nesrečnega, o katerem hočem spregovoriti. Ne morem si pa kaj, da ne bi imel strašne te kazni za veliko milost Božjo. Kdor bere, naj sam sodi, pa ob enem premišljuje, če tudi sam ne greši z jezikom ali s pisanjem zoper Boga in cerkev.

Štiri leta je, kar je zapazil ta mož na ustnih nekaj lišaj, kateri ga je čedalje bolj bolel, tako da se je začel praskati po njem in ga slednjič še celo z železom žgati. Ali zastonj si je revež še večji bolečine delal; komaj je preteklo nekoliko mesev, že se je po rani, ki se mu je naredila, vse kazalo, da je rak, jajčje velikosti. Silili so ga, naj dovoli, da mu ga zdravnik izdolbe, v kar je res privolil. Zdravnik mu je izrezal meso do čeljusti, da bi le raka koreninoma izderl. To se je ravnalo v neki bolnišnici obližnjega mesta; vsa hvala gre usmiljenim srcem, da so tako lepo ž njim ravnale, da se je že čez teden dni mogel mirno na svoj dom podati.

Starši, sosedje in prijatli so bili vsi osupnjeni, ker si je tako nenavadno hitro opomogel. Mislili so nekoliko časa, da se mu rak več ne bo povernil, ali, ker ni vsega natanko spolnoval, kar mu je bil zdravnik ukazal, čutil je kmalo nove bolečine, in je prestrašen zapazil, da se mu bolečina znotraj nabira. Ljubeznjivi zdravnik ga je nagovarjal, naj da raka še v drugo zatreti, toda — bolnik ni imel več dovolj poguma. Odslej se je prosto razširjal rak po ustih, ter mu ni dal pokoja niti po dnevi niti po noči. Čez nekaj mesev je do zunaj prijedel ter se iznova ustnic lotil in jih je tako skup zlekel, da mu je skoraj usta zaperl. Bolečina je tako hudo divjala po ustih, da so mu celo zobje začeli izpadati, po dva, po trije na enkrat. Lahko si mislimo, kako težko je kaj zavžival, kako so mu jele lica upadati, posebno, ko je gotovo vedil, da zanj nima celi svet leka več. Glas mu je zmeraj bolj umiral, proti zadnjemu ga še celo razumeti niso mogli. Neizrečene bolečine mu niso dale spati; poldrugo leto je terpel, da se ni eno uro skup sladko in mirno spočil.

Vse mesto se ga je ogibalo, kot človeka, ki ne mara za Boga in Bog ne zanj; le ondašnji duhovnik ga je hodil pogosto obiskovat, po ujem mu je pošiljalo božje usmiljenje tolažbe, kajti Bog je sklenil ga tukaj kaznovati, da bi ga tukaj k spoznavanju pripeljal in tamkaj zveličal. Verjel je duhovnovim besedam, akoravno ga je neka sovražna moč zmeraj gonila v obup; velikokrat je hvaležen rekel: „Gospod duhoven, vi ste mi naj večji prijatelj!“

Nekega dné je sedel na kamniti klopi poleg cerkve, duhoven memogredé ga pozdravi, ter jame tolažiti, kazaje mu svoje sočutje: „Milujem vas,“ reče duhoven, „in kaj hudo se mi zdi, da morate toliko terpeti.“ „Ne, nikar me ne milujte, sej veste, da nisem vreden milovanja.“ — „Kako da ne?“ — „Oj“, odgovori s povzdignjenim glasom, ki kaže bolečine in notranji kes, „oj kako sem bil jaz nespameten v svojem življenju, kako hudo sem žalil ljubega Boga, zmeraj sem ravnal

le po svoji glavi, nisem poslušal višjih; kako po pravici me toraj tepe nesreča in terpljenje!“

Kacega pol leta pred smertjo je še le prav začela bolezen razodevati svojo ostudnost, rak ga je čedalje bolj vjedal, gujiloba mu polnila vse usta. Neko noč kliče na pomagaje svojo ženo, kajti nikoli dozda ni še čutil tacihi bolečin. Žena pride, opazuje usta in ostermela je, zagledaje črve laziti po ustih sem ter tje. Do smerti so ga zdaj vjedali neusmiljeni červi, glodali so kazni vredni jezik in nekaj tednov pred smertjo ga že ni bilo več razumeti. Nekega dne je zdravnik pregledoval odurno rano. Kaka groza! Ustne, nebo, čeljustno meso, vse, vse je bil rak oglodal, kosti so bile obeljene in vse polno červov je gomazelo po negledni votlini. „Koliko terpim gospod duhoven,“ je rekel, „koliko terpim, ko čutim po ustih laziti črve, ki me bodo živega vjedli.“

Strašna, pa pravična kazen za jezik, ki je tako prederzno, tako grozovito Boga žalil! Kolikokrat so sosedje slišali, kako se je nesrečnejš s prederznimi besedami proti Bogu samemu obračal. Vidili so, kako je hudobno pogledal proti nebu, dvignil roko in izustil strašne besede: „Pridi, pridi doli, če si gori!“ je kričal nekikrat, ko ga je jeza zgrabila, „pridi in verjel bom!“ Joj, uslišal ga je Bog, sreča še zanj, da je pravičnost božjo spremljala tudi usmiljenost. Blagor mu, ki je spoznal in molil med boleznijo roko vsegamogočnega Stvarnika, ki ga je udaril, da bi se spreobernal ter bi popravil pohujšanje, katero je okolici dajal.

Prašati bi kdo utegnil, kako vendar, da se je ta človek, drugač tako zdražljiv in k jezi nagnjen, še spreobernal, kako je mogel prestati tako ostudne bolečine, kako da ga niso skušnjave premagale, da ni obupal?

Na to le odgovorjam, da so ga priporočali na več krajev pobožnim dušam v molitev, in ravno takrat, ko so nekje zanj končali devetdnevno pobožnost, pridejo duhovna prosit, naj blagovoljno pride previditi ga. Toda, žalibog, jezik je bil že dolgo kakor v ječi zapert, usta se niso dale dosti razkleniti, da bi se mu spodobno podalo sv. Rešnje Telo; spovedoval se je toraj samo in duhoven mu je samo v pomoč obljubil sv. poslednje olje.

Od zdaj je pa njegovo terpljenje naj višjo stopnjo doseglo. Tresel ga je strah, kader je pomislil, da bo moral poslednjič za lakoto umreti. Le molitev mu je še dajala moč in serčnost, duhoven ga je vsaki dan obiskoval in zanj pri postelji molil. Komaj je začel moliti, že je čutil bolnik, da se mu bolečine lajšajo, saj za trenutek. Komaj je duhoven vrata odperl, že je kimal nesrečni z glavo in kazal z roko, naj moli zanj k usmiljenemu, dobrotljivemu Bogu. Združeval se je z njim z mislijo in s srcem, in bralo se mu je na obrazu, da vživa celi čas molitve prečuden mir. Ko je bilo viditi, da so mu ure že štete, je prejel odvezo in sv. poslednje olje. Ko so še molili molitve za umirajoče, je Bogu izročil dušo, očišeno v svetih zakramentih in v velikem terpljenju.

Velike obresti.

Pred nekaj leti stopi nekega dne opoldne že postaren gospod v ne ravno posebno imenitno kavarno v mestu Parizu, séde za mizo in si reče prinesiti skledico mleka in malo belega kruha. Obraza je bil gospod bledega, upadenega, na katerem se je brala globoka žalost, pa tudi neka prirojena blagost, ktera ga je spoštovanja vrednega delala, posebno ker je bil olikanega lepega obnašanja, tako da so mu prec postregli, čeravno je bila njegova obleka že zlo ponošena in si je le majhno kosilce rekel prinesiti. Jedel je hitro, vidilo se je, da je bil zlo lačen. Ko povžije svoje pičlo kosilce, in od-

moli, vstane počasi, in se bliža durim, pa nič ne omeni, da misli povžito plačati; vender pa tudi ni bilo viditi, kakor da bi mislil skrivej jo potegniti in nikoli ne plačati. Strežaj si ne upa ga ogovoriti, torej gre k gospodinji, ter ji pové, kaj in kako se je zgodilo in vpraša, kaj je storiti? Kavarna je bila lastnina uboge vdove, ki je imela veliko družino oskerbljevati, vender blaga gospa, ki je s svojega sedeža vse vidila, kako se je godilo, reče: „Je že dobro; poznam gospoda, naj le gre, ga ni treba opominjati!“ Drugi dan, ravno ob tisti uri, pride tuji gospod zopet, se vsede za ravno tisto mizo, kakor včeraj, si zopet reče prinesiti mleka in belega kruha, pojé, moli ter vstane in gre, kakor prvi dan. Tretji dan zopet pride in ravno tako stori, in to se je godilo dan za dnevom dva mesca. — Gospodinja se je bila ptujega gosta tako navadila, da ga je prvi dan, ko ga ni bilo več, težko pričakovala; ko pa tudi drugi dan ni več prišel, jo je začelo celo zlo skerbeti. „Moj Bog! kaj se mu je neki primerilo?“ je vprašala. „Morebiti je zbolel, in ne more ven, in veliko pomanjkanje terpi. Mora dober mož biti, in s tem, da je k meni prišel iskat neogibno potrebnega živeža, mi je pokazal zaupanje, na katero naj deržim. Nepošten človek bi ne bil tako ravnal; skledica mleka in kosček belega kruha je bival morebiti ves njegov živež celi dan! O ko bi ga le kje dobiti vedila!“ — Pa te želje so bile ložej izreči kakor jih spolniti. Vdova torej je morala poterpeti, ker ni mogla nič o njem zvediti. Ščasoma je nanj pozabila, ker imela je veliko opravil.

Leto in dan je bilo že preteklo, odkar je tuji gospod pervikrat prišel v to kavarno si majhnega kosilca iskat, in je čez dva mesca zginil, da nihče ni vedil — kam, kar napové neki pisar vdovi, naj pride k njemu, ima ji namreč precejšnje število denarja oddati, katero ji je po neki oporoki namenjeno. Gospa gre brez obotavljanja k pisarju, in ker se je kake pomote bala, vzame vse za take primerljeje potrebne pisma seboj. Pisar jih pregleda natanko, in ko se prepriča, da gospa, ki pred njim stoji, je ravno tista, ki je v oporoki omenjena, ji reče: „Gospa! tu imate 60.000 frank. (24.000 gl. našega denarja), vaši so.“ Blaga gospa debelo gleda notarja, ker ni mogla razumeti, kaj to pomeni. Da ji razjasni, od kod je vse to, ji bilježnik bere prepis oporoke, katero je on v rokah imel, glasila pa se je tako-le: „Vdovi . . . , ktere je kavarna v ulicah . . . hšt. . . nje lastnina, odločim 60.000 frankov, da ji poplačam nekoliko njeno blagodušnost, ker mi je dva mesca kosilce dajala, in ni nikoli plačila tirjala. Nesrečna pravda me je bila oni čas ob vse prihodke pripravila. Božja previdnost pa, v katero sem vedno zaupal, mi je zopet premoženje povernila, in zdaj spoznam za dolžnost, istino (kapital) z obrestmi vred tistih 60 kosilic poplačati, ker to mi je takrat življenje ohranilo. Mojega imena dedinji ni potreba vediti, zanj sem stari gospod, kateri je pri nji skledico mleka in kosček belega kruha vžival. —

„Velike obresti!“ si boš morebiti, ljubi bralec! tu mislil. Res je; in vender še niso tako velike, kakor jih večni Gospod daje za vse, kar si Njemu v čast ali kateremu svojih bližnjih v pravi ljubezni dal ali storil, posebno tudi za tisto, kar si samega sebe zatajal. Skerbi za take obresti! Priložnosti se ti ne manjka. Ako ne zamoreš v djanji, stori saj s priprošnjo (M. Bl.) F. J.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz deželnega zbora. (O šolskem nadzoru — dalje.) Zoper odborovo in za vladino osnovo je prvi govoril Dežman. Kaj se bo slišalo iz njegovih ust, si je lahko vsak naprej mislil, kdor vé, kakošna sapa piha. On hvali predlogo vladino, graja pa odborovo, češ, da

je v seji enemu stanu izmed drugih predstvo dano. Očita odboru lahkomišljenost, nedoslednost, ter začne potem mogočno goričevati zoper duhovstvo. „Koliko veselje se je razlegalo na Kranjskem, ko so padli prvi okovi konkordata!“ je zavpil govornik: „Bode mar Kranjsko tako nesrečno, da se mu zopet duhovsko nadvarstvo vuhotapi, in pa še huje od poprej! Ravno to je odborov namen... Pa zakaj to? Da se ohrani duhovski vpliv...“ Ko se nadalje pohvali, da ima veliko prijateljev med duhovstvom, se vse posmeja po zbornici. Dalje pravi: Ljudska šola ni vera, in duhovstvo tudi ni vera. Dokazati se trudi iz moči in gnanja sedanjega časa, ki hoče napredovanje, da zbor nima zakaj na duhovstvo zaupanja staviti v oziru na šolstvo. V ta namen popisuje ték duhovske odgoje po šolah in terdi, da ves čas duhovni ne uživajo nobene boljši olike, da so zaperti po škofijskih semeniših, kamor pogledati posvetnemu človeku ni dovoljeno. (Kdo je še kterikrat branil?) Novoposvečenci, pravi dalje, pridejo veči del za šolske vodnike, naj čverstejši možje se jim morajo umakniti. Pristavlja, da je tudi učeniški zbor nezadovoljnost razodel in pokazal, da jim je zoper duhovski jarem, akoravno je pregovor: „Unter dem Krummstabe ist gut leben...“ Posamezni kateketi so se vtikali tudi v didaktiko. Ako se je duhovstvu hvala dajala zastran šolstva po časnikih, meni govornik, so to pisali duhovni, ki so kadili sami sebe. Nato se je spustil nazaj v nekdanje čase ter iskal, kje bi nad kakim duhovnom kako liso našel. Hvalil je luteranstvo (nad Lutrom samim, ki je vender bil duhoven, pa ni nobene pike vidil). Po luteranstvu, meni on, je bilo 200 lét vse prazno in pusto zastran šolstva (tabula rasa) do Marije Terezije. Ko so se jele pozneje šole napravljati, najde, da so se tudi duhovni šolam ustavljali. V novih časih hvali dobo Thunovo, v kateri se je naj več storilo za šole — pri nas pod šolskim svétnikom Močnikom in korarjem Zavašnikom. Od pomnoženja duhovskega nadzorstva, meni on, ni pričakovati, da bi se ljudske šole zmnožile, ker od leta 1861, odkar se je vladini vpliv zmanjšal, se je tudi šolstvo stisnilo. Ker so po mnogih krajih duhovni sami imeli šole za silo — zastoj in dostikrat z mnogimi stroški in velikim trudom, iše govornik to s tem otemniti, da take šole imenuje „v resnici zgolj zasilne šole,“ to je, malo vredne, in pa kakor pah, da bi se prave šole ne napravile. On meni, naj se bolje obrača naj novejši čas, — „Slovenec naj ne ostaja za Avstrijanom, ne za človekom!“ K temu očita, da so duhovni že po ljudskih šolah národno sovražljivost sejali, — té zasluge on duhovstvu ne odreka; on želi, da naj bi se duhovski vpliv ne razširjal.

Preden dalje naznanjamo, kaj so drugi govorniki na to modrovanje Dežmanovo odgovorili, naj le samo nekatere opombe tukaj pristavimo, kterih naj tudi gosp. Dežman ne prezira. 1. Predstvo stanov na zemlji je po Božji naredbi; kadar koli se je hotlo to podreti, so se ljudje mesarili med seboj in vse je bilo v razdjanji, dokler se stanovsko predstvo zopet ni priznalo? 2. Katoliška cerkev ima od Boga pravico do odreje katoliškega naroda, torej tudi nadzor nad to odsejo. To je njen nauk. 3. Kdo vé, kako oliko tirja govornik za otroke po kmetih, ko mu tudi duhovni niso zadosti olikani za te šole? 4. „Ljudska šola ni vera,“ — pa duhovstvo vero uči, ki je prava stvarina in mora odsevati tudi iz drugih tvarin, torej je šola brez dostojnega duhovskega vpliva šola brez vere.

Gosp. Svetec, drugi govornik o tej reči, je nekako tako-le ovračal modrovanja predgovornikove: Dalo se je naprej viditi, da bo g. Dežman kamen vergel po duhovstvu in „liberalnost“ hvalil. Včeraj je baron Apfaltern véliko posestvo popisoval za konservativni živelj,

kterega naj se duhovstvo derži; danes pa je zastopnik vélikega posestva pokazal, kakošno podporo ima duhovstvo v vélikem posestvu. Dalje dokazuje, da šolski odbor obravnava osnovo o šolskem nadzorstvu ni nikjer delal zoper temeljne državne postave. Govornik ne želi tacihi časov, da bi ne bilo nobenega duhovna v šolskem svetu, to bi bili žalostni časi. Ker se predgovornik boji prevage duhovskih glasov v šolskem svetu, torej g. Svetec razkazuje, da po odborovem nasvetu prideta dva duhovna proti najmanj trem do šest duhovnov v krajnem šolskem svetu, — v okrajnem dva proti petim, in v deželnim zopet dva proti sedmim neduhovnim, kar gotovo preveč ni. Dež. je terdil, da duhovstvo nima zaslug za šolstvo, temveč je glavni zadržek njegovnega napredka; — naj bi bil on to iz djanškega življenja skazal; tudi jaz sem opazoval, pravi g. S., in rečem: ne duhovstvo, ampak vlada in birokracija ste bile veči zadržek, kot duhovstvo, duhovstvo je le delalo kakor je vlada ukazovala, ki je imela vso oblast. Kdo je postave dajal, učitelje postavljajl itd.? Ali ne vlada? Eden poglavarjev je bil celo nekega dekana od nadzorstva odstavil; tako tudi učitelje. Kdo je tedaj imel govoriti zastran šol? Sama vlada. — Dežman je šel nazaj v stare čase in je vse pobral po vsih kotih, kar je zoper duhovne našel. Toda, če hočemo kamne metati, jih moramo metati na vse stanove, ker tudi zoper drugih stanov osebe se dá v zgodovini marsikaj najti. Želje našo deželo ponemčiti, to je delalo, da šola ni imela zaupanja; mladina se je malo naučila, vspeh je bil, da je znal kdo k večemu svoje ime po nemško zapisati. Kako lepo pa zdaj znajo otroci! Uče se sadstva, svilstva, zemljepisja itd. Naj pogleda predgovornik n. pr. v Šentvid na Dolenskem. Komu se imamo za to zahvaliti, da so šole zdaj boljši? Edini duhovšini. Kar tiče Dežmanovo očitaje, da naj Slovenec ne ostaja za Avstrijanom, za človekom, mislim: kteri delajo za slovenstvo, delajo za Avstrijo; ponemčevavci delajo za koga družega. Národne prepirljivosti pač ne goji šola, ampak neka druga koterija, ... kdor bere „Tagblatt“ se vsak dan prepriča. — Bogoslovci, da imajo svojo klavzuro, to pač nima za naše šole nobenega vpliva; prepričan sem, da vsak duhoven je sposoben za učenje v šolah — več kot marsikteri drugi. G. predgovornik graja izrejo duhovstva; je mar on drugo vžival? — „Čas hoče emancipacijo“, pravi g. Dež.: zakaj se pa on in njegova stranka ne emancipira iz birokracije? Kdor drugim dobre nauke daje, naj začne sam pri sebi. Se vé, brez nje je po njegovi stranki! Govornik tedaj priporoča, da naj se odborova osnova sprejme.

Gospod dr. Kosta hoče nekatere djanske dostavke pridjati. Da je bilo v naši deželi toliko veselje zavoljo overženja konkordata, tega Dežman sam ne verjame; šlo je ravno nasproti, od tod véliko število peticij za ohranjenje konkordata. Kar pa tisto razsvitljavo tiče, še nobena noč v Ljubljani ni bila tako temna, kakor ravno takrat. Dežman se je pohvalil s prijatli izmed duhovstva, govornik pa meni, da jih nima več kot perstov na roki. Pripisuje se duhovstvu kdo vé kako ločenje, „kaste“; ali mislite, da je res tako, kakor piše „Presse“, „Tagblatt“ itd.? In kar je D. govoril zoper odrejo duhovstva, ali imajo mar juristi in drugi drugo podlago kakor gimnazije?.. Izreja je razna; naj véči modrijani so malo izrejeni za socijalno življenje. Govornik meni, da je duhovstvo dostojno izrejeno. Zastran učiteljev misli, da te ideje, ktere je D. izrazil, bi pri učiteljih ne našle podpore. S pravljičami zoper duhovstvo D. ni nič dokazal; zakaj ni povedal zgodovine nadalje, ko je gr. Thun nastopil? Vradna „Laib. Ztg.“ kaže vsako leto zasluge duhovstva... Tudi tukaj v ti dvorani imamo možé, ki zavoljo šolskih zaslug cesarski križ na persih

nosijo. „Šole za silo“ so res „za silo“ v tem pomenu, ker ljudstvo, obloženo z davki, ne more šol napraviti. Kako je mogoče šole zidati, če ni denara, če ni pomoči? D. terdi, da drug duh veje iz vladine predlage kakor pa iz odborove osnove. To je od tod, ker so točke izpušene, ktere se ozirajo na drugoverce; Izraelcev nimamo, protestantov ne toliko, da bi se po postavi zastopali: čimu tedaj postave za okolišine, ki jih ni? Če se ta postava poterdi, meni govornik, bo dobro za šolo. (Konec nasl.)

Iz Maribora. A. (Šolske zadeve. Slovengraški mestni očetje.) Vaš dopisnik iz Maribora je nekoliko pozaspal. Čuditi se ravno temu ni, ker človek pri sedanjih cerkvenih in državnih homatijah skoraj nič veselega ne vidi; v enomer pa žalostne gosti, dopisniku in bralcem preseda. Če pa vkljub temu vendar zopet o neprijetnih dogodkih poročam, storim to zato, ker nas tudi oni učé, kakošen veter po svetu veje, kar je dobro znati. — Omenjam najpreje reč, o kateri, kar je res čudno, slovensko časnikarstvo molči, ktera je pa vendar važna zadosti, da o njej spregovorimo. Dobili smo z novim šolskim letom tudi novega direktorja za glavno šolo in realko, in ta je terd Nemeč. S tem gospoda nikakor ovajati nečemo, ker on ne more zato, da je Nemeč, sicer je pa vsega spoštovanja vreden mož; to pa je očitno, da bode nemški ravnatelj težko shajal pri šoli, ki ima toliko slovenskih otrok, še težje pa kot učenik pripravnikov, ki so slovenskim narodnim šolam namenjeni.

To namestovanje zopet kaže, kako se v Gradcu pravice merijo. Od cerkvene vlade je bila služba razpisana z določno pogodbo, da mora ravnatelj drugemu deželnemu jeziku popolnoma kos biti. Pa zmed devet prošnikov, med kterimi sta bila dva rojena Slovenca, se je izvolil rojen Nemeč. Sicer se mu je v dekretu objavilo „upanje“, da bode za leto dni slovenskega se naučil; mi pa, čeravno mu to iz serca želimo, imamo vendar malo upanja, da se mu to posreči. — Eno nas pri tem veseli, da je namreč prav sedaj, ko je veljavnost zadobila postava: da „verhovno vodstvo in nadzorništvo čez vse šolstvo in odgojenje pripada državi“ (§. 1. šol. post.), je o prvi priložnosti neslovenec za ravnatelja postavljen, kar se poprej, dokler se je še gledalo na predloge, od cekvene strani storjene, v naši škofiji ni nikoli zgodilo. Bog daj, da bi se oni slovenski ravnopravičarji, ki pravijo, da oni le „državno-pravno, narodno opozicijo“ vladi delajo, sicer pa „niso proti osnovnim in verskim postavam, kolikor je v njih izraženih načel svobode“, — da bi le, pravimo, ti še večkrat ne doživeli, da s cerkvenim vplivom roma iz naših šol tudi pravica slov. jezika, in morebiti še kaj družega. —

V Slovengradcu so „verfassungstreuerji“ tamošnjemu č. g. župniku hudo zobe pokazali. G. župnik je namreč dal na cerkvene vrata nabiti tisto adresu, ki pobija one proteste, ki so jih nekatere mesta, tergi in okrajni zastopniki izrekli zoper govor, kterega so papež izrekli proti avstrijskim postavam, na kolikor sv. cerkvi njene pravice kratijo; -- to katoliško adresu je g. župnik dal na cerkvene vrata pribiti, ter je v nagovoru stvar razložil in katol. kristjane povabil, naj adresu podpišejo. In kaj pravi ta adresa? To, kar vsak katol. katekizem: da so papež poglavar vesoljne cerkve, pravi namestnik Kristusov na zemlji, ki imajo od Boga pravico vladati celo cerkev; da toraj, kdor se hoče za kat. kristjana veljati, vidnemu poglavarja sv. cerkve pokoren biti mora. — Tamošnje mestno starašinstvo pa dá precej adresu po mesticu izbobnati, in pošlje svojemu dušnemu pastirju vradni list, v kterem protestuje zoper to (kakor pravi) agitacijo, in sicer — čujte — zato, ker je mestni

odbor ob svojem času zoper konkordat na ministerstvo prošnje poslal!! — Ko bi se to bilo v kakem mestu na Nemškem zgodilo, kjer je večina prebivalcev luteranska, naj bi že bilo, čeravno bi tudi pošteni protestantje berž spoznali, da se katoličanom pravica odreči ne more, da očitno v pismu izrečejo, kar jih sv. vera učí; da se pa prederzne starašinstvo kat. mesta, ki je ne davno za duhovskega pomočnika moledvalo in ga tudi dobilo, župniku svojemu prepovedati, da ne smejo mestjani verskega prepričanja očitno spoznati, to je zares odveč, in zasluži naj ostreji grajo pred vsim svetom.

Svoboda verfassungstreuerkih kočuharjev je tedaj ta: oni smejo rogoviliti zoper papeža in sv. cerkev, kakor se jim poljubi ali kakor veter piha; katoličani pa ne smejo besedice ziniti za svojo naj svetejši reč! — Taka svoboda le cvete tam, kjer nevednost zemljo gnoji! — Sicer pa imajo Slovenogračani vendar le eno nemško Božjo službo, celó nemško šolo, kakor nekđaj tako zdaj!

Iz Krov-Vinga, 25. kim. pišejo v. č. gosp. misijonar Fr. Pirc, da so prejeli poslani zaboj z moštranico, misijonskim križem in kropilom, ter prašajo, od koga so te reči. Ako morebiti nismo bili posebej razložili, naj povemo tukaj (ker preč. gosp. misijonar tudi Danico dobivajo), da so te reči napravljene iz denara, ki nam je bil iz dobrotne neznane roke „za dobre namene“ izročén, kar smo bili o svojem času tudi v Dan. omenili. Dalje preč. g. misijonar naznanujejo, da so prejeli od predsednika kmetijske družbe p. n. g. Terpinca lepo družbno medalijo, več bukev, in mnogo semen za svojo novo drevnico.

Naslednjič pišejo: Ta teden bom s svojimi Krovingijanci obhajal pobožnost za odpustke (tridnevnicu) in prihodnji ponedeljek se podám v Ottentail-Lake k pol-Indijanom z ravno tem namenom. Teden pozneje bom v svojem nemškem misijonu „Prairie of St. Marie“ blizo Ottentaila novo cerkev blagoslovil in v nji opravil opravilo za odpustek sv. leta; pozneje pa bom ravno tako v „Cach-Lak-u“ nemškim naselcem slovesno posvetil novo cerkev in jo z opravilom za odpustke razveselil.

Po teh opravilih namerjam še pred terdo zimo vse indijanske srenje z misijonom obiskati, k čemur so me že večkrat vabili indijanski poglavarji.

Tako je moje življenje zopet v ték prišlo. Potem, ko sem bil mesca vel. serpana trojne smertne bolezni prečudno ozdravljen, zamorem zopet svoje ljube Indijane obiskati in jih za terdno podučiti. Ravno je prišel pol-Indijan iz Leech-Lake-a z vozom pó-me, da naj grem njegovo bolno ženo s ss. sakramenti previditi in pa s homeopatijo ji zdravilne pomoči podeliti. Bolnim tedaj moram pred zdravimi postreči.

Poslednjič se prečastitljivi gospod v molitev priporočajo, da bi mogli še kaki par lét delati z Božjo pomočjo v Njegovo čast in bližnjega zveličanje.

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

(Komu biser je?) Neki ljudje španjskega rogovilstva ne morejo nikoli dosti obóžati, in ti bóžarji so izmed „liberalcev in verfassungstreuerjev.“ To „liberalno“ rovarstvo prejasno kaže, kako ti možje razumevajo ravnopravnost in enakost. Kako? Tako-le: Španjolskemu vojaštvu se rogovilstvo neznansko prilizuje in vse za stopnjo povišuje, tako da ni nič prostakov, — vse je častništvo: po drugi strani pa udri po cerkvenem premoženju in po redovništvu! Po koncu vojaštvo; na tla cerkev in redovništvo! Zakaj? Vojaštvo ima orožje, ima moč — kmali zobe pokaže: redovništvo so jagnjeta brez orožja, — teh se ni bati. Tako je „li-

beralstvo“ frajmararjev! Bil je (kakor „Volksfrd.“ piše) svoje dni ob času rogovilstva na Španjskem jud Mendizabal denarni minister, ki je ropal cerkev za liberalsko mavho. Prelép motozič biserov je dolgo časa lepšal vrat na neki Marijni podobi; kar neprevidoma pa so ljudje pozneje zagledali, da so ravno ti biseri viseli na persih Mendizabalove vlačuge. Kaj ne, vse hvale vredna enakost?! Duhovstvo in katoliško ljudstvo napravlja cerkve, samostane itd., Mendizabali pa jih podirajo in ropajo; duhovstvo in katoliško ljudstvo lepša Marijne podobe z biserji, Mendizabali pa Marii biserje ropajo in jih vlačugam na vrat obešajo. Ker so „liberalci“ poprejšnjo „katoliško“ vlado na Španjskem tako silno černili, ker je „Tagbl.“ španjskim puntarjem svojo milost in „popolno simpatijo“ naznanil — zoper „jesuitische missregierung“; hočemo zdaj viditi, če bo res španjsko ljudstvo zadovoljno, mirno, srečno?

(Modus vivendi in sprava.) Oficiozen članek v Laib. 20. okt. je spravil nevošljivega „Tagblatta“ v strah in trepet. Kaj je to? Členek opominja k spravi in omenja, da se bode moralo kaj prijenjati, Čehom, Poljakom kaj dati, že celo pa tudi s cerkvijo se sprizjantiti. S cerkvijo?!... To je za „Tagblatt“ več ko strela. Medverske postave mečiti s kakim „modusom vivendi“! No, no! Potlej „Tagblatt“ iz kože skoči. Že zdaj ga božjast vije ter kriči, da bi bilo skorej nasgroza pred njim, ako bi ne vedili, kdo je tisti, ki pregovor pravi: „Roge ima, kozel ni.“ „Nein, das ist der Weg der Verständigung nicht. Gebt dem Klerus nur nach, ihr werdet sehen, ob er mit dem kleinen Siege sich zufrieden gibt; nein, er wächst Euch damit über den Kopf...“ Le Slovenom, Tirolcem in cerkvi ne pravice; sicer ste: — zgubljeni?.. O kaj še! — Sicer ste v zameri s „Tagblattem“ in z majhnim mravljišom „Tagblattovcev.“ — In kaj še?.. „Deutsche Presse,“ ki neprenehoma ogenj vžiga, ta zna v nevarnost priti, za to se boji „T.“, ki je tudi eden njenih občudovavcev. Bo ne mara bolje, ako „deutsche Presse“ še dalje roji, hujška, podžiga ter vso Avstrijo zdergne v zamotani klopčič, kterege bi utegnili gladovni sosedje vpravnavati — v svoj lastni prid? Kdor je zoper spravo narodov v sedanjih časih, ni nič manj slep, kakor „Tagblatt“ sam, ki celo slovenskim „tabornjem“ njih pomen tají. — „T.“ pravi: „Tukaj se bolje vé, kako se taborji napravljajo in kaj je o njih misliti.“ Te besede se prilegajo pa ravno na nasprotnike slovenske (gegenbewegungen), ktere „T.“ „beachtenswerth“ imenuje, kar je pa komaj res. Postavimo le to, da na Dunaju drugi veter potegne, potem smo si svesti, da od teh „gegenbewegungen“ ne bo dosti več ostalo, kakor od lanskega snegá. To „T.“ sam dobro vé, pa je odveč strasten, da bi priznal. „T.“ praša, če naj bo od vlade namerjani „modus vivendi“ razterganje Koroškega in Štajarskega. Na to bi odgovorili. Če nemški Korošci in nemški Štajarci nič ne marajo za naše pravice, zakaj bi marali za nas? —

Kar pa omenjeni spis v „Laib.“ tiče, le-tá očitno kaže, da pisavec ne ume katoličanstva. Pravi n. pr., da bo še dolgo terpelo, preden bode vsak posamezni tirjatve svoje vere vedil zedinovati s tirjatvo pravice do drugač mislečih, preden boljši spreumenje zmore in to prepričanje moč dobi, da se ima morebiti cerkvenim predpravicom, ne pa njenim pravicam kaj utergati. Katoliška cerkev ima stanovitne in nepremakljive načela do „drugač mislečih“ v svoji dogmatiki, kdor te ravnila vé, se ne more na bolje spreumeti. Kar pravice in predpravice tiče, je cerkev od svoje strani prepričana, da je ona v resnici, vendar pa drugovercem ne dela sile, in ako se država cerkvenih ravnil derži, bode prav za državo in za drugoverce. Tudi to je silna zmota, da bi cerkev svetu zamerila „za njegove velikanske na-

predke.“ Prav nič ne! Cerkvi je edini napredek v grehu in spačenosti zopern, napredka v vedah in umetnijah pa se ona veseli; sej ravno ona je bila ob vsih časih vedam in umetnostim perva podpornica in pospeševavka, ali da prav povemo: Cerkev je mati ved in umetnij. Da omenimo samo ene reči: Kadar tuji umetniki pridejo n. pr. v Ljubljano, ne grejo ogledovat kazine, teatra, streliša, — pač pa katoliške cerkve, in še posebno jezuitovsko.

(Iz „Tagblattove konzistorije.“) „Tagblatt“ si je ravnosleden, on pridno dalje snuje svojo teorijo „o pravem duhovnu.“ Sedaj svojim „pravim duhovnom“ pretresuje prašanje, če se smé duhoven s politiko pečati? Odgovor: Pravi duhoven se smé s politiko pečati, pa vendar tako, da bodo pri volitvah domačini in cerkvi prijazni v manjšini, in sploh tako, da ne bode nobenemu konstitut-vereinlerju ali „Tagblattovcu“ na kurje oko stopil. — Duhoven naj oznanuje z lece „vekomaj resnične npravne načela.“ To je vse prav; kaj pa „dogmatika,“ kaj cerkvene pravice: ali od tega naj molčí? Zdi se nam tedaj, da „Tagblatt“ hoče reči: „Pravi duhoven“ naj z lece oznanuje „vekomaj resnično nravo,“ tačas bomo pa mi liberalci učili, kako naj se ženini in neveste pred županom poročujejo, kako naj se cerkveno premoženje grabi, mnihovska „landplage“ iz dežele podí itd. Žraven tega pa moramo „T.“ zopet zavoljo par prav ostudnih laži zaverniti. Pogrel je namreč že tolikrat overženo obrekovanje, da je papež blagoslovil „Crociate“ za vojsko zoper Avstrijo. (Ako drugač morda misli s svojim dvomljivim stavkom, čimuga je pa tako tje postavil?) Laž je drugič, da je ljudstvo pri laških procesijah škandale delalo; — delala jih je derhal, podkupljena od garibaldežev in framasonov, ne ljudstvo, ki moli Boga v naj svetejšem sakramentu in spoštuje duhovne. — Popolnoma lažnjivo je tudi, da je fanatizem laškega duhovstva zadolžil sedanji stan na Laškem. Mi smo brali laške časnike in dobro vemo, da večina duhovstva je bila zmiraj s škofo, kakor tudi večina ljudstva. O naj hujših časih so katoliški laški časniki, n. pr. „Armonia“, pisali s sočutjem za Avstrijo. Laško rogovilstvo je delo nekterih, kakor povsod enake zadeve.

Vso resnico tako prevreči, je vendar čez vse prederzno. — „Solche Fehler eines gesammten Standes — Verstösse gegen die Klugheit — rächen sich in Italien so gut, wie anderswo.“ Dobro razumemo te „Tagblattove,“ besede. Naj nam pa odgovori „T.“, kaj bi bilo na Kranjskem, ako bi bili duhovni kakor putke tiho in pri miru, ter bi bili „verfassungstreuerjem(?)“ večino pustili. Ali bi ne bili ti „verfassungsfreundi“ na Dunaju „durch dick und dünn“ tekali za Šneiderjem, Sindlerjem, Mühlfeldom itd. v cerkvenih rečéh? V deželnem zboru so dosti očitno, če tudi le v manjšini kazali, kaj in koliko privošijo cerkvi in domorodstvu. In če še kaj manjka, naj posvetli tudi tista razsvitljava ljubljanska, ki ima tako ime od razsvitljave, kakor „lucus a non lucendo.“

„Liberalska“ ravnopravnost. Mestice Landstuhl na Parskem šteje 2700 katoličanov in samo 250 prišlih protestantov. Vendar je vlada za teh 250 protestantov vstanovila samostalno protestanško taro ter pridala pastoru še 200 evangelikov z bližnjih vasi, in odmenila mu je 1000 gold. letne plače iz deržavne blagajne. Vstrič njega ima katoliški fajmošter 800 gl., kterih polovico pa daje občina. — Pred nekimi mesci je zapovedalo parsko ministerstvo vsem šolskim vodnikom, da naj se v saboto nikoli ne naklada pisanje judovskim otrokom. O ravno tem času je ravno ta vlada ukazala glavnemu cestninskemu vradu v Norimbergi, da o svetih

dneh morajo katoliški vradniki od ranega jutra do 10 v pisarnici biti in pisati. —

V novem Jorku je vstanovljena posebno koristna nova katoliška družba, ktera bo skerbela, da bodo novi katol. naseljenci iz Evrope pomoč in brambo našli, kadar pridejo v Ameriko. Vsakteri sleparji in goljufi namreč take popotnike obdajajo kakor komarji in jih zulijo, da je joj. Odbor peterih udov bo imel dva zaupnika v novem Jorku in v Baltimoru, oná bota zastoj pomoč delila katoličanom, ki bodo v teh mestih na suho stopili, ter jim oskerbela listke za železnice, menjanje denarjev, prenočevanje itd. Zaupniki se bodo s pismi opravičevali popotnikom, da bodo v nje zaupanje imeli. V novem Jorku je zdaj zaupnik gosp. Karol Frech, v Baltimoru pa g. Kristijan Bitter, ki bodeta zmiraj na bregu pričujoča. To družbo je vstanovil poslednji véliki katoliški zbor v novem Jorku o Binkoštih 1868.

Sicer pa naj pristavimo, da so pričeli zopet Indijani hudo rojiti in divjati ter bele moriti in dreti, kakor časniki pišejo. Naj torej vsak premisli dobro, preden domačijo zapusti, da se ne bode prepozno kesal.

Protestanski „oberkirchenrath“ v Berlinu ime-njuje to „brezpravno seganje v evangeliško cerkev,“ ko papež protestante v katoliško cerkev nazaj kliče, v kateri so nekaj bili; v ravno tem pismu pa „oberkirchenrath“ iše poživljati „Gustav-Adolfovo družbo,“ ki razširja protestanstvo tudi med katoličani. Ali to pa ni „unberechtigter Eingriff?“ —

V Beuronu na Pruskem je bil l. 777 benediktinski samostan, pozneje je bil razdjan, od l. 1862 so ondi zopet mnih tega reda. Zdaj pa se sliši, da si benediktini namerjajo tudi v Berlinu samostan zidati. — V Freistadt-u na Pruskem delajo redovne kat. sestre znamenit samostan z bolnišnico, denar k temu je odkazala protestanska baronka z Dihru-Zettriz-a, ki je to leto umerla. Drug protestant, deželni pruski svetnik dr. Friedenthal, je dal na svoje stroške zidati bolnišnico pod vodstvom sivih sester v Giessmannsdorfu blizo Nise. — V Frankfurtu je nedavno umerl zmožen mestjan protestant, kateri je znaten del svojega premoženja (20—30.000 gl.) odkazal ondotni katoliški družbi „služabnic Kristusovih.“ (Blah.) To kaže, da tudi pošteni protestantje priznavajo katoliške samostanske naprave, kakoršne mavtarji na Laškem in Španjskem ropajo. —

V Florencii je v začetku kimovca umerl slaboglasni Liborio Romano, kateri je 7. kim. 1860 izdal svojega kralja Frančiška II. Poslednji čas je bil izdajavec zašel v nezmerno revšino in vsi njegovi bivši prijatli so ga čisto zapustili ter je življenje v bolnišnici dokončal. — Tudi starodavni in imenitni samostan Monte Cassino je postal žertva vse pogoltajočega rovarstva laškega. Do poslednje dobe so se nadjali še mnih in z njimi tisučeri in tisučeri bogoljubni katoličani, da saj temu sve-tišu, temu pribežališu vede in učenosti bode vlada pri-zanesla. Celó angleški vseučiliši v Cambridge-u (Kem-bridž-u) in Oxfordu ste prigovarjali kralju, da naj ne dá razdevati preslavljené opatije monte-kasinske; zastoj so bile vse prošnje, vsi prigovori. O liberalizem — tazitem!

Novo berilo iz vsih vetrov. Na Ogerskem je s 147 zoper 80 glasov zaveržen predlog, da naj se duhovske sodnije v zakonskih rečéh odpravijo. Deak sam je govoril v prid teh sodnij, akoravno vsiluje tudi civilni zakon, k čimur sicer pristavlja, da noče „nikogar zaderževati,“ da bi ne smel po svoji veri živeti, in cerkve ne siliti, da bi svoje načela opustila itd. — (Pojudovanje). Med mnogimi „špektakelni“ današnjih časov je tudi sem ter tje bahanje, da ljudje k judovstvu prestopajo. Da se

kaka neubrisanka zato pojudi tam na Dunaju, da bi moža dobila, je že verjeti, kajti marsiktera bi za hlačnim robom rada šla do peklenških vrat. Undan je bil menda tudi star razcapanec na Dunaju prišel k judom, da naj ga sprejmejo. Niso imeli kaj kusa do njega, še manj pa ko jim je po dolgem nadlegovanji razodel, da bi svoji deržini rad napravil veliko sramoto, ker se je z njo sperl, in zato se želi pojuditi. — „Tagbl.“ je pisal tudi o „narodnem vprašanji na Ogerskem.“ Radovedni smo bili, kaj bo neki rekel? Res pa je proti koncu precej razločno povedal svojo misel: da niso vradniki zavoljo ljudstva, ampak ljudstvo zavoljo vradnikov. Kdor drugač misli je „nationaler schwärmer.“ Kaj ne, da je „Tagbl.“ ne manj „liberalen“ kot „avtonom!“ — S tem je opravljen tudi popravek, ker smo zadnjič začudeno rekli, kako da „T.“ le za nemštvo gorečeva in ne tudi za madjarstvo? — „Presse“ dokazuje v vodnem sestavku, pravi „Laib,“ da je v koristi duhovstva, da s parlamentarno vlado mir stori. Ali more kdo bolj nevkretno govoriti? Ali mar duhovstvo samo za-se dela in se trudi, kakor n. pr. „šaharstvo“, da bo to „duhovstvu v korist?“ — Na Ogerskem so osnovali postavo o narodnostih, ktera je pa blezo le samo „Tagblattovcem“ in magjarisimom všeč, ker celo „Neue Fr. Presse“ se ji debelo smeja. Vendar za prvi trenutek je javaljne kaj upati za ogerske Slovane, ko Translajtanija celo v tem veleva, koliko novakov naj Cislajtanija daje! — V deržavnem zboru ta čas posebno išejo iz poslancev zlití zadostno tovarštvo ali klub, katero bi podpiralo nemško ministerstvo, kar se jim tudi pospeševa; le nemški Tirolci, Slovenci, Rusini in Poljaki z Bukovincem bar. Petinom, — in pa nekaj naj krajniših levičnikov mislijo hoditi svojo pot. Giskra je rekel v nekem shodu, da ministerstvo je sicer naj večí del iz Nemcev sestavljeno, da pa vender ima na zastavi zapisano ravnopravnost vsih narodnost. Da bi se le tudi v djanje preselilo, kar je zapisano. — Deržavni zbor menda jenja 8. listopada in 12. listopada se snidejo delegacije, ki imajo zborovati do 9. grudna, 15. grudna se zopet povzame deržavni zbor. — Hrabri vojskovavec za katoliško cerkev v tirolskem deželnem in dunajskem deržavnem zboru profesor Greuter je od od 274 srenj imenovan za častnega srenjčana. Hočejo ga pa zdaj postaviti pred sodbo zavoljo nekega govora pri katoliškem zboru v Hart-u na Tirolskem. —

Iz Ljubljane. Pretečeno nedeljo se je pričela Božja služba za jetnike na ljubljanskem gradu; opravljajo sedaj iz št. jakopske fare, dokler ne dobé te ovčice svojega pastirja. Moški jetniki ljubljanskega, novomeškega in celejskega okraja se bodo tukaj pokorili.

V Horjulu so to sredo č. oo. jezuiti dokončali ljudski misijon, kterege se je narod v prav velikem številu in s posebno gorečnostjo vdeleževal.

Duhovske spremembe.

V goriški nadškofii. Čast. g. A. Brezovšček, duh. pom. v Ročinji, gre za vik. v Ravnico; v Ročinj g. J. Lukežič novomašnik; g. A. Marega iz šent Lovrenca pri Flum. za vik. na Morosinov otok; na njegov. mesto g. J. Komar iz lašk. št. Petra; v št. Peter laški nov. mašnik g. Fr. Umarotti; g. M. Visintin za d. pom. v Oglej; g. L. Vuk iz Batuj v Šempas. (Dom.)

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Po A. Lah 17 gl.
Za misijon v Drinopolji na Turškem. G. A. J. 2 velika križavca.